

KONINKLIJK
'S-HERTOGENBOSCH MANNENKOOR

VOCALITEITEN

JAARGANG 25

2

april 2023

Verjaardagen

Piet Altorf	18-april
Peter van de Ven	04-juni
Ad Houbraken	05-juni
Antoine Kop	06-juni
Frans Reyner	08-juni
Gerrit van Toorenborg	20-juni
Harry Arens	29-juni

Colofon

Redactie:

Alfred van Egmond
Harrie van Liebergen
Jef Verouden.

Redactieadres:

Zevende Buitenpepers 12
5231 GC 's-Hertogenbosch

Emailadres:

jverouden@outlook.com
Vocaliteiten verschijnt
eenmaal per kwartaal. De
volgende uitgave verschijnt
juli 2023

Kopij dient uiterlijk
1 juli 2023 te worden aan-
geleverd bij het redacties-
ecretariaat, bij voorkeur via
e-mail.

Agenda 2023

08-01-2023	15.00 uur	Nieuwjaarsconcert in Podium Azijnfabriek
11-01-2022	18.00 uur	Nieuwjaarsreceptie met partners
01-03-2022	20.00 uur	Algemene Leden- vergadering
05-04-2023	16.00 uur	Algemene Leden- vergadering
20/21 mei		Concertreis Frankrijk
12-07-2023	12.30 uur	Laatste bijeenkomst voor de vakantie; bezichtiging Paleis van Justitie
30-08-2023		Eerste repetitie na de vakantie

Voorwoord

Beste Zangers,

Maar liefst twee algemene ledenvergaderingen hebben we gehad de afgelopen periode. Een reguliere en één om over de toekomst van het koor te praten met elkaar. Als resultaat hiervan hebben wij een enquête die inmiddels besproken is met jullie, bestuur en dirigent.

Een mooi resultaat waar wij als bestuur en koor zeker mee verder kunnen en de resultaten gaan wij eind mei, begin juni, met jullie bespreken.

Op de rit staat inmiddels onze “concert” reis naar Lemé in Frankrijk op 20 & 21 mei 2023. Hotels zijn geboekt en zo ongeveer alle voorbereidingen zijn in volle gang of inmiddels afgerond. Het doel is om een mooi concert te geven, samen met het salonorkest Prelude, in Temple Du Musée. Een erg mooi kerkje waar circa 100 bezoekers in kunnen in plaatsje Lemé.

Ga jezelf alvast verheugen op deze mooie, en zoals het er naar uitziet, gezellige reis.

Blijf gezond, kijk om je heen voor aanwas bij het koor en denk maar aan onze spreuk “Echte, ook jonge, mannen zingen in koor”.

Frans Reyner
Preses

Inhoudsopgave

Verjaardagen	2
Colofon	2
Agenda 2023	2
Voorwoord	3
Van de Bestuurstafel	4
De Partituur	6

Van de Bestuurstafel

Het eerste kwartaal van 2023 ligt alweer achter ons en we kunnen terugkijken op een geslaagd Nieuwjaarsconcert in het Podium Azijnfabriek.

Het gevarieerde programma sloeg bij de toehoorders aan en het ligt in de bedoeling om dit op die wijze voor de toekomst aan te houden.

De Algemene Ledenvergadering die werd gehouden op 1 maart jl. verliep zoals verwacht zonder grote problemen. Wel kwam door een brief van een aantal leden naar voren dat er behoefte bestond om te praten over de toekomst van ons koor. Wat willen wij en welke richting willen we opgaan,

Hierover werd enige tijd gediscussieerd maar leverde geen concrete voorstellen op. Naar aanleiding daarvan werd door dirigent Antoine Kop voorgesteld om hierover een aparte bijeenkomst te beleggen uitsluitend aan dit onderwerp.

Aan de hand van een groot aantal stellingen zou een beter inzicht kunnen worden gekregen welke richting wij op willen gaan.

Dit werd afgesproken voor woensdag 5 april om 16.00 uur in De Slinger.

De verschillende stellingen werden doorgenomen en aan het eind van de bespreking aan de leden uitgereikt zodat iedereen afzonderlijk zijn mening kon geven.

Hierna zijn door het bestuur de gegevens geanalyseerd en de uitkomst ervan met het koor doorgenomen. Dit werd gedaan op woensdag 19 april na de pauze van de repetitie.

De diverse meerderheidsvoorstellen zullen door bestuur in samenspraak met de leden worden uitgewerkt tot een werkzaam plan.

In de Vocaliteiten van januari jl. werd al verteld dat de reis naar Lemé in Frankrijk in de steigers stond en dat verschillende afspraken al waren vastgelegd.

Inmiddels is nagenoeg alles in kannen en kruiken en moeten wij ons richten op het concert en ervoor zorgen dat wij daar een uitstekende indruk achterlaten zoals ook bij het Nieuwjaarsconcert.

Jammer blijft het dat niet alle leden mee kunnen gaan naar Lemé maar hopelijk is er op niet al te lange termijn een nieuwe mogelijkheid?

Van het kerkje in Lemé in Noord-Frankrijk waar wij ons concert houden kunt u hier vast een kleine indruk krijgen.

Exterieur Kerk in Lemé

U krijgt voor vertrek nog de nodige gegevens over deze reis en waar u aan moet denken aangereikt.

Interieur boven

Interieur beneden

*****

Op woensdag 3 mei is er een vergadering van de Muziekcommissie waarin het programma voor het komende najaar wordt besproken en wellicht ook voor het Nieuwjaarsconcert 2024. Eerst echter wordt gekeken of, waar en hoe we de mis voor de overleden leden kunnen doen.

Ook zal een lijstje worden gemaakt van de werken die we altijd in onze map moeten hebben zitten zodat deze regelmatig gezongen kunnen worden en daardoor ook indien nodig uitgevoerd kunnen worden.

*****

En tot slot.. de laatste bijeenkomst van ons koor vóór de vakantie-periode is op 12 juli en begint om 12.30 uur bij het Paleis van Justitie achter het Station in het paleiskwartier. Wij beginnen om 13.00 uur met het bijwonen van een zitting van de politierechter en daarna krijgen we een rondleiding door het gebouw. Na afloop wordt daar in de omgeving nog een gezellige bijeenkomst gehouden en wensen wij elkaar een prettige vakantie en tot ziens op woensdag 30 augustus a.s.

De Partituur

Onlangs was op de vaderlandse televisie de finale van het programma 'Maestro', de chiquere benaming voor een dirigent van een symfonieorkest. Niet te verwarren met kapelmeester. Dat is de dirigent van een (militaire) muziekkapel. In het programma 'Maestro' mogen bekende Nederlanders - waarvan we er tegenwoordig wel érg veel hebben - te pas en te onpas in allerlei praat en andere programma's opdraven, om over allerlei onderwerpen te orakelen, of hun kunstjes en kennis te etaleren. En in genoemd programma 'Maestro' mogen landgenoten, van wie de kennis van dirigeren te verwaarlozen is, toch proberen met of zonder baton, het orkest al dan niet geflankeerd door zangers, zover te krijgen, dat er een herkenbaar muziekstuk te horen is. Meestal goed in het gehoor liggende werken, niet al te extreem voor de dirigerende leken en niet al te onbekend voor het merendeel van het snel meeklappende publiek. Spanning, hilariteit, en medeleven, het was allemaal te vinden in het programma wanneer die bekende medelanders met soms groteske gebaren, het orkest en eventueel de zangers trachtten te bewegen de bedoelingen van de componist te verklanken. De leden van het Orkest van het Oosten spelen het spel met verve mee. Er zal wel iets aan de strijkstok blijven hangen, anders leen je je als toporkest hier toch niet voor! Ongetwijfeld hebben veel mensen plezier beleefd aan dit programma, maar ik hoop niet dat ze de indruk hebben gekregen dat eigenlijk iedereen na enige oefening de dirigerestok met enig succes kan hanteren. Daarmee zou je het beroep van dirigent schromelijk tekort doen! Alsof een loodgieter die verstand heeft van (water)leidingen, na een spoedcursus van een paar dagen, ook een ingewikkelde vaatooperatie in de hersenen kan uitvoeren, omdat bloedvaten nu eenmaal ook leidingen zijn!

Nu volgt een bekentenis! Ik dirigeer ook wel eens. Maar op een moment dat niemand het ziet: op zondagmorgen wanneer iedereen nog slaapt, sla ik soms stiekem aan het zogenaamde luchtdirigeren, en waan ik me vervolgens heel

Bernard Haitink

even een Bernard Haitink of Herbert von Karajan. Ik heb er zelfs een zelfgemaakt baton voor liggen. Het zal na deze inleiding duidelijk zijn, dat het eerder genoemde programma mij niet kan bekoren en ik er niet goed naar kan kijken. Zou het jaloezie zijn, omdat ik daar niet een keer op de bok plaats mag nemen...?

Wanneer ik zie wat het ons enigszins muzikaal geofefende koorzanger aan inspanning kost om de partituren van de in te studeren werken onder de knie te krijgen, wordt tijdens het programma Maestro de indruk gewekt dat het allemaal niet zo moeilijk is. Neem nou als voorbeeld de partituur van een Mahler-symfonie. Deze is zelfs voor een geofefende dirigent een hele klus om helemaal te doorgronden en te beheersen. Het duurt

Sir Simon Rattle

soms jaren voordat een dirigent er aan toe is om de soms meer dan één uur durende compositie te dirigeren. Er ligt dan een compleet boekwerk voor de dirigent, die in de enorme hoeveelheid van balken en noten in één blik een overzicht moet hebben van alle groepen in het orkest. Dat wil zeggen van blazers, strijkers, solisten, slagwerk en alle overige leden van het gezelschap. En dan hebben we het niet over de noten, want dat zijn eigenlijk nog de minst belangrijke onderdelen. Die liggen nou eenmaal vast en laten de luisteraar horen dat het dié ene symfonie van Gustav betreft.

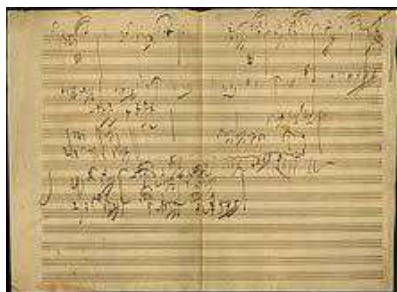
Want was het niet Mahler die in 1908 zei: “Das wichtigste in der Musik, steht nicht in den Noten!” En om dát te demonstreren, staan zijn partituren bol van allerlei cryptische notities, doorhalingen en opmerkingen, die achteloos (?) zijn neergekrabbeld tussen de notenbalken en in de kantlijnen. Die noten: ach....

De aantekeningen van de componist worden later uitgebreid aangevuld door die van de dirigent en laten de muziek daardoor tot leven komen én kunnen we horen, hÓe die symfonie zou kunnen klinken. Daarom is het belangrijkste at-

tribuut van een musicus en koorzanger tijdens repetities dan ook: het potlood! Er wordt wat afgeschreven. Althans dat is de bedoeling.... Het programma 'Discotabel' op de klassieke radiozender NPO 4 laat horen hoe dat werkt. In dat programma zitten onder leiding van een gespreksleider een drietal beroepsmusicici, terwijl naar drie verschillende uitvoeringen van dezelfde symfonie van Anton Bruckner wordt geluisterd. Luisterend naar dat programma val ik meteen door de mand en blijkt dat ik enkel een muziekliefhebber ben, en beslist géén kenner. Ik hoor soms wel dat de tempi bij de ene uitvoering wat sneller zijn dan bij de andere, en dat sommige accenten wat anders zijn aangebracht dan bij het cd-exemplaar dat tussen mijn verzameling staat.

Maar de connaisseurs in het programma maken opmerkingen zoals: 'Volgens mij is dit de Berliner Philharmoniker en staat Sir Simon Rattle op de bok en

*Origineel van deel van 'n partituur van
Ludwig van Beethoven.*

domineert het koper wel stevig.' Ze zeggen er gelukkig niet bij: 'Het is een opname van 28 augustus 2008 vanuit de Carnegie Hall in New York' De eerste reactie klopt in negen van de tien gevallen waarbij de geofende musicus vervolgens aan de manier van interpreteren, ook hoort welke de andere twee orkesten zijn die de overige twee versies van Bruckners symfonie spelen. Aangevuld met informatie over de dirigenten. Terugkomend op de componisten: waar ik me nog steeds het meest over verwonder is het feit dat

deze de muziek vaak al in hun hoofd hebben en dat ze die alleen (nog maar) in allerlei krabbels op papier hoeven te zetten. Maar vergis je niet. Hier gaan soms maanden of zelfs jaren van ploeteren en schaven aan vooraf. Vervolgens geeft een orkest daarvan dan later een schitterende (?) uitvoering. In Discotabel worden echter ook uitvoeringen tot de grond toe afgebrand, terwijl ik nog in mijn naïviteit dacht: 'mooie versie....!' Zal ook wel een kwestie van verschillende smaken zijn .....

De partituren van Ludwig van Beethoven staan vol met aanpassingen, doorhalingen en opmerkingen. Dus gemakkelijk is het nou ook weer niet om deze te

‘lezen’ De composities van Mozart daarentegen schijnen achteloos te zijn opgeschreven en er worden bijna geen aantekeningen of correcties op het papier aangetroffen. Het was blijkbaar meteen goed! Wonderkind en genie?

Over interpretaties gesproken: Beethoven studeerde ooit een van zijn eigen symfonieën in met een orkest. Hier werd duidelijk dat de opmerking die Mahler maakte, juist is. Ondanks het feit dat de professionele musici alle noten beheersten, sloeg Beethoven na een paar maten af en zei: ‘Te luid en te hard! Nicht so laut meine Herren! Na een aantal keren het orkest weer afgeslagen te hebben en gemaand zachter te spelen en andere accenten aan te brengen,

Leonard Bernstein.

Gustav Mahler.

Partituur van Mahler.

deed het orkest geïrriteerd alsof ze het werk uitvoerden, maar produceerden ze feitelijk geen enkel geluid meer. Tóen pas was Beethoven zufrieden! Kortom: de man had alle partijen in zijn hoofd en dirigeerde eigenlijk wat hij meende of wilde horen.

Dat hij de muziek steeds als té hard ervoer, kwam wellicht door zijn toenemende doofheid en leed hij misschien aan hyperacusie, een aandoening

waarbij geluiden als extreem hard en/of verwrongen worden waargenomen. Dat dirigenten bijna altijd over een absoluut gehoor beschikken, kan leiden tot opmerkingen als: ‘de eerste fagot viel in de 57e maat van het tweede deel van de Eerste Symfonie van Johannes Brahms, iets te vroeg in.....!’ Zo gaat het soms ook bij ‘mijn’ koor en worden bepaalde passages op uitspraak, tempo of dynamiek soms tot uitentreuren herhaald terwijl meerdere verstoorde (!) blikken verraden, dat lang niet iedereen begrijpt wat er nou niet goed was.... Aan de verschillende, vaak Italiaans klinkende benamingen rond tempo, toonsoort en dynamiek van een compositie, kan misschien later nog eens een aparte bijdrage worden gewijd.

Het programma ‘Maestro’ kan volgens mij nog succesvoller worden wanneer het door zijn opzet, een groter publiek geïnteresseerd kan maken voor al het moois dat de klassieke muziek kan bieden. Maar zet dan een échte dirigent voor het orkest en laat deze, zoals Leonard Bernstein dat vroeger deed, op een prettige en toegankelijke manier, een toelichting geven op de uitgevoerde werken.

HvL

Uitnodiging van de redactie

Het staat iedere keer weer vermeld in de Colofon dat ook u als lezer artikelen kunt aanleveren aan ons, alleen gebeurt dat helaas niet vaak.

Daarom nog maar eens een oproep aan wie iets te vertellen heeft, stuur dat verhaal in zodat we het in Vocaliteiten eventueel verluchtigd met wat foto's en/of tekeningen. kunnen opnemen.

De volgende
Vocaliteiten verschijnt
juli 2023

COREPRODUCTS

- 1. Light Core Frame
- 2. Standard Frame
- 3. Full Core
- 4. Light Core Construction
- 5. Expansion & Storage
- 6. Scaffolding
- 7. HighStrength & Corrosion
- 8. Other
- 9. Technical
- 10. Accessories

COREWORKS

Coreworks,
Ertveldweg 29,
5231 XA 's-Hertogenbosch

*Sociaal Culturele Accomodatie
'De Slinger'*

*Repetitielokaal van ons koor aan de
Jan Schöfflerlaan 3 in 's-Hertogenbosch*

Vocaliteiten van Koninklijk 's-Hertogenbosch Mannenkoor

*Redactieadres: Zevende Buitenpepers 12
5231 GC 's-Hertogenbosch
info@boschmannenkoor.nl*